

להלן ע"ב). ויש סוברים שהטבת נרות היא רק הדלקתם (רמב"ם בספר המצוות עשין כה, ובתמידין ומוספין ג, יב). ויש סובר, שניקוי הנרות מאפר הפתילות והשמן נעשו על ידי כהן הדיוט, וכהן גדול נותן פתילות חדשות ושמן ומדליק (רמב"ם במלחמות א, ב מדפי הר"י).

ומקריב את הראש ואת הרגל, שכבוד הוא לכהן גדול להקריב את הראש, וכיון שהרגל קרבה עם הראש, הקריב אף אותה (פי' סדר העבודה לאבודרהם, הנדפס בסוף ספר אבודרהם מהד' קרן רא"ם). ושאר האברים, הוקרבו על ידי אנשי המשמר (מאירי), והיה הכהן גדול יכול להקריב את כל האברים, אך כיון שהיה עושה את העבודות רק כדי להתרגל לעבוד, די בהקרת שני אברים אלו כדי להתרגל (גבורת ארי). ויש סוברים, שהיה מקריב את כל האברים (רא"ש בסדר העבודה; רמב"ם עבודת יום הכיפורים א, ה), והמשנה נקטה את הראש ואת הרגל, משום שאברים אלו הם הראשונים להקרבה (תוס' יו"ט).

ונושל חלק בראש, ראה מה שכתבנו להלן (יז, ב ד"ה כיצד וד"ה חטאת).

גמרא. דלא פריב עקיבא וכו', וכיון שמשנתנו היא סתם משנה, וסתם משנה היא רבי מאיר, והוא סובר (בבביתא לעיל ה, א) ש'טומאה דחיה בצייבור', לכן היוזו עליו כל שבעה, אך לדעת הסוברים ש'טומאה הותרה בצייבור', מבואר (שם) שלא היוזו עליו כל שבעה (ריטב"א בשם תוס', וראה תוס' ישנים).

דאי רבי עקיבא הא אמר טהור שפלה עליו הזהב טמאתו היכי עביד עבודה, אבל לרבנן, כיון שלא נגע במי החטאת דרך נגיעה, אינו נטמא, שדוקא דרך נגיעה טימא הכתוב ולא דרך הזהב [שבזה יש קל וחומר אם טיהר את הטמא, ק"ו את הטהור, כמבואר בגמ' להלן] (ע"פ תוס' ר"י הלבן ד"ה ורבנן, וכו"ז כתב המאירי; שפת אמת).

נתכבון להזות על הבהמה והזה על האדם, אם יש באזוב, ישנה. נתכבון להזות על האדם והזה על הבהמה, אם יש באזוב, לא ישנה - שאם התכוין להזות על בהמה והזה על אדם טמא, אם יש מים באזוב ישוב ויזה עליו, שההזאה הראשונה לא טיהרה אותו, מפני שנעשתה ללא כוונה, ומכל מקום לא נפסלו המים בהזאה ראשונה משום מלאכה, כי הזאה על אדם אף אם אינה מטהרת נחשבת הזאה ולא מלאכה, ועל כן אינו צריך לחזור ולטבול את האזוב במים. אך אם התכוין להזות על אדם והזה על בהמה, אף אם יש מים באזוב אינו יכול להזות על אדם, כי הזאה על בהמה אינה נחשבת הזאה אלא מלאכה, והם נפסלו (רש"י, ע"פ ריטב"א). ואף ששנינו במסכת פרה (ד, ד) ש'מלאכה במי חטאת פוסלת רק לפני שנתנו בהם את האפר, המשנה שם עוסקת בפסול דאורייתא, וכאן אנו עוסקים בפסול דרבנן (תוס' ישנים; תוס' רא"ש). ויש שכתב, שהפסול אינו מחמת מלאכה, אלא גזירת הכתוב היא, שאם נפלה הזאה על דבר שאינו מקבל טומאה, אין זה נחשב הזאה, ונפסל מה שבאזוב מדאורייתא (תוס' רבינו פרץ).

ויש גורס ההיפך, 'נתכוין להזות על האדם והזה על הבהמה, אם יש באזוב - ישנה, להזות על בהמה והזה על האדם, אם יש באזוב - לא ישנה' וכו', ולגירסא זו הכל תלוי בכוונת ההזאה ולא בהזאה בפועל, שאם התכוין על האדם, הראוי להזאה, ישוב ויזה, אך אם התכוין להזות על בהמה, שאינה מקבלת טומאה, נפסל כל מה שבאזוב (רבינו חננאל, ע"פ תוס' רבינו פרץ, אך ראה מהרש"א המביא רמב"ם בפיהמ"ש פרה י, ד, שגורס כרבנו חננאל אך מפרש כרש"י, וישנה' הכוונה שצריך לחזור ולטבול).

שאינו עובד כל היום גזירה שמה יאכל, אין החשש שמה ישכח ויאכל, כי אם כן היה לגמ' להקשות אין כל כהן גדול מקריב ביום כיפורים ולא חששו שישכח ויאכל ויבטל את מצות העינוי, אלא החשש הוא שמה אחרי שרואה שהוא מקריב על אף היותו אונן, יבוא לכלל טעות לסבור שאף האכילה מותרת לו (מג"א תריב, ו, א) אך ראה בשיח יצחק [שהבאנו להלן ד"ה התם] המפרש שהחשש הוא שמה ישכח ויאכל, וראה מצפה איתן).

ולא גזר רבי יהודה שמה יאכל, מלחם הפנים ביום הכיפורים שחל בשבת, אף שהתירו לו להקטיר את הבזיכים בעודו אונן, אבל לאכילה משאר הקרבנות אין צד של חשש, שהרי העולות - כליל, החטאות - נשפרות מחוץ למחנה, שעיר חטאת החיצונה - היה נאכל רק לערב, ואף היה אסור לבשלו ביום הכיפורים, ואין חשש שיאכלנו הכהן גדול חי (חשק שלמה).

התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עולמא לא קא אכלי, הגמ' לא קיצרה ואמרה 'התם כיון דכולי עולמא לא קא אכלי', כי כוונתה לטעון כאן שתי טענות, ראשית שכיון שיום הכיפורים הוא, אימת יום הכיפורים תזכיר לו לא לאכול, ועוד, שכולם לא אוכלים בו (שיח יצחק).

נהי דאנינות לא היילא עליה אטרודי מי לא מיטריד, והטרוד בצערו אסור באכילת קדשים, כיון שהם נאכלים רק בשמחה, שנאמר (במדבר יח, ח) 'לך נתתים למשחה', ודרשה הגמ' (חולין קלב, ב) מכתוב זה שהם צריכים להיאלץ דרך גדולה, כדרך אכילת מלכים (רש"י). ואף שמי שטבעה ספינתו וטרוד בצערו, אינו אסור באכילת קדשים (קושיית התוס' ישנים והתוס' רא"ש), זהו משום שמצטער בעלמא אינו אסור באכילת קדשים, אלא רק המצטער צער אנינות מחמת מיתת קרובו, וכשמצטער על מיתת מי שהיתה עד אתמול אשתו, וגירשה מחמת אונס, נחשב צער של אנינות (ריטב"א, ביישוב דברי רש"י). ואיסור אכילת קדשים לטרוד בצערו, הוא דאורייתא [והראיה; והיה רבי יהודה אסר לאונן לעבוד רק ביום, שאנינות בו היא מדאורייתא, ולא אסר עליו לעבוד בלילה, שאנינות בו היא מדרבנן, וכאן מבארת הגמ' את דעתו] (שער המלך מעשה הקרבנות ג, סוף י; חשק שלמה, התמה על המשנה למלך אב"ג, י, שמסתפק אם הוא דאורייתא או דרבנן).

ויש חולקים, שאינו אסור באכילת קדשים מחמת צערו, אלא קושיית הגמ' היא, שמאחר והוא טרוד מחמת צערו עליה שגירשה לצורך מצות היום, יש לחוש שישכח ויאכל ויבטל מצות עינוי ביום הכיפורים (תוס' ישנים; תוס' רא"ש; חכם צבי קנז).

משנה. הוא זורק את הדם, של תמידין (רש"י). והזכירה את הזריקה, משום שהיא עיקר העבודה, אבל שחיטה והולכת האברים שאינן עיקר העבודה, לא הוא היה עושה אותן באותם ימים (ראב"ד תמיד ל, ב).

וחובתו לעשות את העבודות הנזכרות במשנה, היא מדרבנן (ריטב"א לעיל ג, א). וטעם עשייתן, להתרגל לעבודת יום הכיפורים (רש"י), שלא ישנה בו את סדר העבודה (מאירי). ויש שפירש, שהרגל זה הוא כדי להקל עליו את עשיית העבודה ביום הכיפורים ולא יכבד עליו הצום (רמב"ם בפיהמ"ש).

ומיטיב את הנרות - הטבה היא ניקוי הנרות מאפר הפתילות שכבו (רש"י; מאירי). ויש סוברים, שהיא כוללת גם את הכנת הפתילות והשמן להדלקה הקרובה (ספר החינוך צה; ערוך ערך טב א). ויש סוברים, שלא רק הטיבם, אלא גם היה מדליקים (ריטב"א